

Robert Mroczek

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w Warszawie

WYDAJNOŚĆ PRACY W POLSKIM PRZEMYSŁE SPOŻYWCZYM NA TLE KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

LABOUR PRODUCTIVITY IN THE POLISH FOOD INDUSTRY RELATING COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Słowa kluczowe: wydajność pracy, przemysł spożywczy, branża, przedsiębiorstwo, Unia Europejska

Key words: labour productivity, food industry, sector, enterprise (company), European Union

Abstrakt. Celem opracowania była identyfikacja zmian w wydajności pracy jakie nastąpiły w minionej dekadzie, tj. w latach 2003-2012, w polskim przemyśle spożywczym i jego poszczególnych branżach na tle krajów UE. Poprawa wydajności pracy w polskim przemyśle spożywczym była zjawiskiem powszechnym i dotyczyła wszystkich branż przemysłu spożywczego, chociaż tempo tych zmian było różne. Tempo wzrostu wydajności pracy w polskim przemyśle spożywczym należało do jednego z najwyższych wśród krajów Wspólnoty, zwłaszcza w odniesieniu do krajów najbardziej rozwiniętych, tj. UE-15. Oznacza to, że sukcesywnie zmniejsza się dystans pomiędzy Polską i UE w tym obszarze, a tym samym kraj nasz staje się bardziej konkurencyjny. Jest to o tyle ważne, że traci inne, proste przewagi komparatywne.

Wstęp

Wydajność pracy określana jest najczęściej jako ilość dóbr lub usług wytworzonych przez pracownika w jednostce czasu. Zależy ona od wielu czynników, w tym m.in. od kwalifikacji i doświadczenia pracowników, nowoczesności i stanu technicznego maszyn i urządzeń oraz od organizacji pracy i motywacyjnego systemu płac, a także nagród [Mroczek 2011]. Wydajność pracy obliczono dzieląc wartość produkcji sprzedanej (WPS) w cenach bieżących i porównywalnych, tj. skorygowanych parytetem siły nabywczej walut poszczególnych krajów przez liczbę zatrudnionych.

Wydajność pracy jest jednym z czynników decydujących o konkurencyjności polskiego przemysłu spożywczego. Specyfika produkcji poszczególnych branż przemysłu spożywczego sprawia, że wydajność pracy jest bardzo zróżnicowana. Przykładem może być branże piekarska i mięsna, które poza tym, że mają bardzo rozdrobnioną strukturę podmiotową, to wiele etapów produkcji wymaga dużych nakładów pracy żywej i z tego powodu wydajność pracy jest w nich niska, w porównaniu np. z branżą cukrowniczą, olejarską, piwowarską i paszową, tj. działami przetwórstwa o dużym stopniu zautomatyzowania i koncentracji produkcji.

Material i metodyka badań

Celem opracowania była identyfikacja zróżnicowania wydajności pracy w polskim przemyśle spożywczym i jego poszczególnych branż na tle wybranych krajów Unii Europejskiej (UE) w latach 2003-2012. Wykorzystano wtórne materiały źródłowe używając analizy porównawczej. Do określenia zmian w czasie posłużono się odpowiednimi wskaźnikami. W opracowaniu wykorzystano dane Eurostatu, a zmiany wydajności pracy przedstawiono w cenach bieżących i porównywalnych, uwzględniając siłę nabywczą walut poszczególnych krajów członkowskich. Pozwoliło to na bardziej obiektywną i miarodajną ocenę tego zjawiska. Do określenia średnich rocznych przyrostów wydajności pracy wykorzystano metodę procentu składanego.

Wartość produkcji sprzedanej oraz zatrudnienie w przemyśle spożywczym Unii Europejskiej

Polska jest liczącym się producentem żywności w UE. Zajmuje 6. miejsce¹ za: Niemcami, Francją, Włochami, Hiszpanią i Wielką Brytanią. W latach 2003-2012 wartość produkcji sprzedanej (w cenach porównywalnych) polskiego przemysłu spożywczego zwiększała się o 5,2% rocznie i był to jeden z najlepszych wyników w UE. Tempo wzrostu wartości produkcji sprzedanej w przemyśle spożywczym w Polsce było ponaddwukrotnie szybsze niż przeciętnie w najbardziej rozwiniętych krajach, tzw. starej UE (UE-15) (tab. 1).

Drugim ważnym elementem wpływającym na wydajność pracy (poza wielkością czy wartością produkcji sprzedanej) są zasoby pracy. W minionej dekadzie spadek zatrudnienia w przemyśle spożywczym UE był zjawiskiem powszechnym, a jego wzrost nastąpił tylko w Grecji oraz nieznacznie przybyło zatrudnionych w niemieckim i austriackim przemyśle spożywczym. W latach 2003-2012 zatrudnienie w przemyśle spożywczym krajów UE-12 malało w tempie 1,4% rocznie, tj. trzy razy szybciej niż w UE-15, co wynikało m.in. ze wzrostu technicznego uzbrojenia pracy ludzkiej (zastę-

Tabela 1. Wartość produkcji sprzedanej oraz zatrudnienie w przemyśle spożywczym w wybranych krajach UE
Table 1. Table 1. The value of sold production and employment in the food industry in selected countries of the EU

Wyszczególnienie/	Wartość produkcji sprzedanej [mld euro]/ Value of sold production [bln EUR]*		Zmiany [% rocznie]/ Changes [% annually] 2004-2012	Zatrudnienie [tys. osób]/ Employment [thous. Person]		Zmiany [% rocznie]/ Changes [% annually] 2004-2012
	2003	2012		2003	2012	
UE-15/EU-15	710,9	866,2	2,2	3328	3190,3	-0,5
UE-12/EU-12	133	181,2	3,5	1176,6	1038,2	-1,4
UE-27/EU-27	843,9	1047,4	2,4	4504,6	4228,5	-0,7
W tym/Including:						
Austria/AT	11,1	17,3	5,1	74,2	76,1	0,3
Belgia/BE	28,6	37,7	3,1	90,6	89,1	-0,2
Niemcy/DE	138,2	180	3,0	823,9	850,8	0,4
Dania/DK	15,4	15,8	0,3	83,1	62,7	-3,1
Hiszpania/ES	87,1	107,8	2,4	357,5	351,3	-0,2
Francja/FR	123,6	153,7	2,5	615,7	577,2	-0,7
Włochy/IT	101,2	119,5	1,9	339	338,8	0,0
Holandia/NL	45,2	55,3	2,3	131,5	124,5	-0,6
W. Brytania/UK	96,4	103,8	0,8	484,1	403	-2,0
Grecja/EL	12,5	14	1,3	65,1	80,6	2,4
Polska/PL	57,1	90,1	5,2	409,6	402,8	-0,2
Czechy/CZ	19,4	18,2	-0,7	135,9	106,5	-2,7
Węgry/HU	17,2	18,3	0,7	136,9	100,4	-3,4
Słowacja/SK	4,9	5,6	1,5	45,6	40,5	-1,3
Litwa/LT	4,2	6,3	4,6	53,8	41,4	-2,9
Rumunia/RO	15,3	23,1	4,7	200,2	185,4	-0,8
Bułgaria/BG	7,3	11,1	4,8	105,3	93,5	-1,3

* w cenach porównywalnych/in comparable prices

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Eurostatu

Source: own calculations based on data from Eurostat

¹ W 2012 roku udział polskiego przemysłu spożywczego w wartości produkcji sprzedanej całego przemysłu spożywczego krajów UE wyniósł 8,6% (w cenach porównywalnych) i był o 1,8 p.p. wyższy niż w 2003 roku.

powołania pracy ręcznej – bardziej wydajnymi maszynami i urządzeniami). To subsydiowanie pracy ręcznej było jednym z elementów spełnienia nowych norm i wymogów w produkcji żywności, jak też podnosiło konkurencyjność tych krajów na wspólnym rozszerzonym rynku w zderzeniu z bardziej rozwiniętymi krajami UE-15. Proces ten wspomagały unijne środki pomocowe.

Z badań przeprowadzonych przez Juchniewicz i Urbana [2012] wynika, że na wielkość produkcji, a tym samym i wydajność pracy większy wpływ mają środki trwałe niż zatrudnienie. Tendencja ta wystąpiła w większości analizowanych branż polskiego przemysłu spożywczego (poza mięsną), ale jej nasilenie i przebieg były różne. W przypadku przemysłu spożywczego elastyczność produkcji względem pracy wynosiła 0,520, natomiast elastyczność produkcji względem kapitału 0,958 (tab. 2). Oznacza to, że wzrost nakładu pracy o 1% spowodował w badanym okresie wzrost produkcji o 0,520% przy założeniu stałej wartości brutto środków trwałych. Zwiększenie nakładów środków trwałych o 1%, przy założeniu stałego zatrudnienia, spowodowało wzrost wielkości produkcji o 0,958% [Juchniewicz, Urban 2012].

Powyższe dane wskazują, że większe uprzedmiotowienie pracy ludzkiej w przemyśle spożywczym prowadzi do szybszego wzrostu produkcji. Gdyby to było takie proste w rzeczywistości, mechanizm ten byłby stosowany powszechnie, a jego efekty byłyby już widoczne w stosunkowo krótkim czasie.

Tabela 2. Oszacowania parametrów funkcji produkcji w przemyśle spożywczym
Table 2. Estimates of production function parameters in the food industry

Wyszczególnienie/ Specification	Oszacowane parametry funkcji produkcji/ <i>Estimated parameters of the production function</i>			Weryfikacja modelu – współczynniki zbieżności/ <i>Verification of the model – coefficients of convergence</i>
	β	α_1	α_2	φ_2
Przemysł spożywczy, w tym/ <i>Food industry including:</i>	0,1595	0,520	0,958	0,0193
–mięsny/ <i>meat</i>	54,0457 17,7321*	-0,800 0,574*	1,070 0,517*	0,0794 0,1275*
–owocowo-warzywny/ <i>fruit-vegetables</i>	0,6782	0,611	0,874	0,0547
–cukierniczy/ <i>confectionery</i>	6,2661	0,486	0,658	0,0031

* obliczenia na podstawie funkcji grzbietowej/*calculations based on the functions of the dorsal*
Źródło/Source: [Juchniewicz, Urban 2012]

Porównawcza ocena wydajności pracy w przemyśle spożywczym krajów Unii Europejskiej

Z wcześniejszych badań dotyczących przemian polskiego przemysłu spożywczego, wynika, że przed przystąpieniem Polski do UE w tym sektorze wydajność pracy była dwukrotnie niższa od przeciętnego poziomu unijnego i trzykrotnie niższa od poziomu krajów o najwyższym poziomie rozwoju tego sektora. Do działów o relatywnie wysokiej wydajności pracy należały: produkcja piwa, pasz dla zwierząt gospodarskich i przetwórstwo ziemniaków, a w najtrudniejszej sytuacji ze względu na niską wydajność pracy był przemysł cukrowniczy i mleczarski oraz spirytusowy, winiarski i produkcja lodów [Urban, Staszczak 2004].

Badania Gołasia [2010] wskazują na znaczącą poprawę wydajności pracy w polskim przemyśle spożywczym, jaka nastąpiła w pierwszych latach naszego członkostwa w strukturach UE, przy czym jej poziom jest nadal o około 60% niższy niż przeciętnie we Wspólnocie. Postępu w wydajności pracy w polskim przemyśle spożywczym, upatruje się we wzroście technicznego uzbrojenia pracy, natomiast w relatywnie niskim stopniu wynikał on z poprawy efektywności wykorzystania majątku ogółem oraz wzrostu zdolności do generowania wartości dodanej w relacji do uzyskiwanych przychodów. Ponadto Gołaś zwraca uwagę, że bez dalszych inwestycji stymulujących poprawę efektywności środków rzeczowych oraz rozwoju kapitału ludzkiego,

postęp w wydajności pracy w tym sektorze może ulec znacznemu spowolnieniu [Gołaś 2010].

Wydajność pracy w polskim przemyśle spożywczym w 2003 roku wynosiła 67,4 tys. euro na zatrudnionego i była prawie o 70% niższa niż przeciętnie w UE-15. W latach 2003-2012 wydajność pracy w tym sektorze gospodarki rosła w Polsce w tempie 7,5% rocznie. Poprawa wydajności pracy w cenach porównywalnych była wolniejsza i wynosiła 5,4% rocznie. W 2012 roku produktywność pracy wyniosła 129,6 tys. euro na zatrudnionego, co odpowiadało 45,7% przeciętnej wydajności pracy w UE-15. Oznacza to, że w tym czasie zmniejszył się dystans dzielący Polskę i najbardziej rozwinięte kraje UE tylko o około 15 p.p. Wydajności pracy kształtowała się korzystniej dla Polski, gdy przedstawiono ją w cenach porównywalnych. W 2012 roku była ona o około 10% niższa niż w UE-27 i o 17,6% niż w UE-15 (tab. 3).

Wzrost wydajności pracy jaki dokonał się w polskim przemyśle spożywczym w ostatniej dekadzie, należał do jednych z najwyższych we Wspólnocie. Szybszy był on m.in. w Rumunii i Bułgarii, gdzie potencjał produkcyjny przemysłu spożywczego znacznie ustępuje polskiemu sektorowi. Poprawa wydajności pracy w Polsce była dwukrotnie szybsza niż w krajach UE-15 i wynikała z szybko rosnącej produkcji przemysłu spożywczego przy umiarkowanym spadku zatrudnienia (tab. 1). Spośród analizowanych krajów, tylko w Grecji wydajność pracy (w cenach porównywalnych) obniżała się o 1,1% rocznie.

Tabela 3. Wydajność pracy w przemyśle spożywczym Unii Europejskiej

Table 3. Labour productivity in the European Union food industry

Wyszczególnienie/ <i>Specification</i>	Wydajność pracy w cenach bieżących [tys. euro/zatrudnionego]/ <i>Labour productivity in current prices [thous. EUR per employee]</i>		Zmiany wydajności [% rocznie/ <i>Changes of productivity [% annually]</i> 2004-2012	Wydajność pracy w cenach porównywalnych [tys. euro/zatrudnionego]/ <i>Labour productivity in comparable prices [thous. EUR per employee]</i>		Zmiany wydajności [% rocznie/ <i>Changes of productivity [% annually]</i> 2004-2012
	2003	2012		2003	2012	
UE-15/EU-15	221,6	283,8	2,8	213,6	271,5	2,7
UE-12/EU-12	53,9	101,8	7,3	113,0	174,5	4,9
UE-27/EU-27	177,8	239,1	3,3	187,3	247,7	3,2
<i>W tym/Including:</i>						
Austria/AT	159,0	249,7	5,1	149,6	227,3	4,8
Belgia/BE	321,2	464,6	4,2	315,7	423,1	3,3
Niemcy/DE	179,4	218,1	2,2	167,7	211,6	2,6
Dania/DK	250,3	346,1	3,7	185,3	252,0	3,5
Hiszpania/ES	204,8	276,4	3,4	243,6	306,9	2,6
Francja/FR	225,6	278,4	2,4	200,8	266,3	3,2
Włochy/FI	298,5	362,2	2,2	298,5	352,7	1,9
Holandia/NL	360,5	488,4	3,4	343,7	444,2	2,9
Wlk. Brytania/UK	214,2	292,6	3,5	199,1	257,6	2,9
Grecja/EL	139,8	155,1	1,2	192,0	173,7	-1,1
Polska/PL	67,4	129,6	7,5	139,4	223,7	5,4
Czechy/CZ	69,9	120,2	6,2	142,8	170,9	2,0
Węgry/HU	70,1	104,6	4,5	125,6	182,3	4,2
Słowacja/SK	50,4	93,8	7,1	107,5	138,3	2,8
Litwa/LT	35,3	91,8	11,2	78,1	152,2	7,7
Rumunia/RO	27,5	60,4	9,1	75,9	124,6	5,7
Bułgaria/BG	22,8	53,5	9,9	69,3	118,7	6,2

Źródło: na podstawie tab. 1 oraz obliczenia własne na podstawie danych z Eurostatu

Source: based on table 1 and own calculations based on data from Eurostat

Wynagrodzenia są jednym z głównych czynników zwiększających zaangażowanie pracowników i ich motywację do pracy, a tym samym stymulują poprawę wydajności pracy. Wyższe tempo wzrostu wynagrodzeń niż wydajności pracy skutkuje zwiększeniem kosztów pracy, spadkiem konkurencyjności sektora, jak również nasileniem zjawisk inflacyjnych. Korzystne jest zatem, aby dynamika wzrostu wynagrodzeń była niższa od przyrostu wydajności pracy [Judzińska 2011].

Z dostępnych danych wynika, że w latach 2008-2012 wzrost wydajności pracy w przemyśle spożywczym analizowanych krajów UE był z reguły wyższy od przyrostu wynagrodzeń, przy czym w krajach tzw. starej UE (UE-15) firmy spożywcze mniej rygorystycznie pilnowały tych relacji, jak w krajach UE-12 (tab. 4, rys. 1). Był to okres, który charakteryzował się dużą niestabilnością otoczenia zewnętrznego. W II połowie 2008 roku wybuchł światowy kryzys gospodarczy i finansowy, który swoje piętno odcisnął też na krajach UE. Większość krajów UE dotknęła krótkotrwała recesja, a pierwsze oznaki ożywienia gospodarczego pojawiły się w 2010 roku. Relację pomiędzy przeciętnym wynagrodzeniem a wydajnością pracy określa się wskaźnikiem opłacenia wzrostu wydajności pracy. Gdy wskaźnik osiąga wartości niższe od jedności, to świadczy o wyższej dynamice przyrostu wydajności pracy niż średniej płacy, a tym samym stanowi korzystną sytuację dla przedsiębiorstwa. Miernik ten określa czy sfinansowanie wzrostu wydajności pracy przeciętnym wynagrodzeniem w danym okresie było ekonomicznie opłacalne.

Dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielący nowe kraje członkowskie (UE-12) w stosunku do krajów UE-15 sprawia, że aby go zmniejszać, w pierwszej kolejności musi rosnąć wydajność pracy, a dopiero potem wynagrodzenia. Porównując wydajność pracy i wysokość przeciętnego wynagrodzenia w przemyśle spożywczym w Polsce ze średnią np. w Niemczech

Tabela 4. Porównanie zmian wydajności pracy i wynagrodzeń w przemyśle spożywczym wybranych krajów Unii Europejskiej

Table 4. Comparison of changes in labor productivity and wages in the food industry selected countries of the European Union

Wyszczególnienie/ <i>Specification</i>	Wydajność pracy [tys. euro/zatrudnionego]/ <i>Labour productivity</i> [thous. euro per employee]*		Zmiany [% rocznie]/ <i>Changes</i> [% per year] 2009-2012	Wynagrodzenie roczne [tys. euro/zatrudnionego]/ <i>Annual salary</i> [thous. euro per employee]		Zmiany [% rocznie]/ <i>Changes</i> [% per year] 2009-2012
	2008	2012		2008	2012	
Austria/AT	209,8	249,7	4,4	23,1	24,5	1,4
Belgia/BE	395,2	464,6	4,1	25,3	28,3	2,9
Niemcy/DE	214,5	218,1	0,4	19,6	20,4	1,1
Dania/DK	301,4	346,1	3,5	37,4	35,8	-1,0
Hiszpania/ES	255,9	276,4	1,9	18,7	19,4	1,0
Francja/FR	293,6	278,4	-1,3	26,1	25,4	-0,6
Włochy/IT	324,5	362,2	2,8	20,0	23,0	3,6
Holandia/NL	467,5	488,4	1,1	28,8	32,0	2,7
W. Brytania/UK	260,2	292,6	3,0	24,6	25,4	0,8
Grecja/EL	174,3	155,1	-2,9	15,7	15,7	0,0
Polska/PL	115	129,6	3,0	7,5	7,7	0,8
Czechy/CZ	110,8	120,2	2,1	7,4	8,2	2,5
Węgry/HU	99,1	104,6	1,4	6,8	6,8	0,0
Słowacja/SK	94,6	93,8	-0,2	6,8	6,9	0,1
Litwa/LT	62,6	91,8	10,0	4,6	5,5	4,5
Rumunia/RO	54,2	60,4	2,7	3,1	3,3	1,3
Bułgaria/BG	44,9	53,5	4,5	2,0	2,9	9,7

* w cenach bieżących/*in current prices*

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Eurostatu

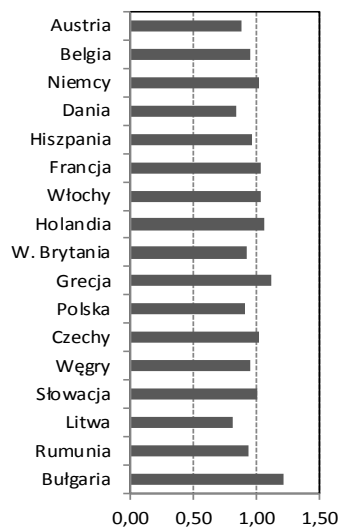
Source: own calculations based on data from Eurostat

Rysunek 1. Wskaźnik opłacenia wzrostu wydajności pracy w przemyśle spożywczym wybranych krajów Unii Europejskiej w latach 2008-2012

Figure 1. Indicator of paying for the labor productivity growth in the food industry in selected EU countries in 2008-2012

Źródło: obliczenia własne na podstawie tab. 4.

Source: own calculations based on tab. 4

i Francji, można stwierdzić, że w Polsce wydajność pracy jest około dwukrotnie niższa (w cenach bieżących), a w cenach porównywalnych (po uwzględnieniu siły nabywczej walut) – na tym samym poziomie. Natomiast przeciętne zarobki w Polsce są dwu- lub trzykrotnie niższe niż w tych krajach (w cenach bieżących), a w cenach porównywalnych – co najmniej o połowę niższe (tab. 3 i 4).

Większa rozpiętość w wynagrodzeniu w przemyśle spożywczym między Polską a czołowymi producentami żywności w UE niż w wydajności pracy wskazuje, że niższa opłata pracy jest czynnikiem, który nadal decyduje o polskiej konkurencyjności.

Zróźnicowanie wydajności pracy w branżach przemysłu spożywczego

Poprawa wydajności pracy w poszczególnych branżach przemysłu spożywczego w krajach UE-27, była zjawiskiem powszechnym, chociaż przebiegała w różnym tempie. Jej najszybszy wzrost nastąpił w działach o dużej koncentracji produkcji i o wysokim stopniu zautomatyzowania procesów produkcyjnych. Do takich działów należy m.in. przemysł cukrowniczy, olejarski oraz paszowy. W latach 2003-2012 wydajność pracy w tych branżach w UE-27 rosła przeciętnie od 5,4 do 9,5% rocznie. Najszybsza poprawa wydajności pracy w sektorze cukrowniczym wynikała z reform unijnego rynku cukru, polegającej m.in. na ograniczeniu produkcji cukru i zamykaniu (zwłaszcza w krajach UE-12) cukrowni oraz bardzo dobrej koniunktury na tym rynku w 2012 roku spowodowanej wysokimi cenami zbytu cukru.

Rozkład wydajności pracy mierzonej wartością produkcji sprzedanej (w cenach porównywalnych) na zatrudnionego w unijnym przemyśle spożywczym przedstawia się następująco:

- branże o wysokiej wydajności pracy – cukrownicza, paszowa i olejarska (przeciętnie od 600 tys. euro do 1000 tys. euro/zatrudnionego),
- branże o średniej wydajności pracy, to: mięsna, owocowo-warzywna, zbożowa i mleczarska (od 260 tys. euro do 440 tys. euro/zatrudnionego),
- branżą o niskiej wydajności pracy jest przemysł piekarski (40-100 tys. euro/zatrudnionego).

Tak duże zróźnicowanie wydajności pracy w poszczególnych branżach przemysłu spożywczego oraz między krajami wynika z bardzo wielu czynników, w tym m.in. z koncentracji produkcji, poziomu zatrudnienia i rozwoju gospodarczego kraju (PKB).

Porównanie tempa wzrostu wydajności pracy w poszczególnych branżach polskiego przemysłu spożywczego na tle innych krajów UE wypadła równie dobrze jak całego sektora. Wśród ośmiu analizowanych branż przemysłu spożywczego, w sześciu przyrosty wydajności pracy w Polsce były znacząco wyższe niż przeciętnie w UE-27, w tym też i w UE-15. Były to branże: mięsna, mleczarska, zbożowa, paszowa, piekarska oraz cukrownicza.

Wnioski

1. W minionej dekadzie, tj. w latach 2003-2012 nastąpił znaczący wzrost wydajności pracy w polskim przemyśle spożywczym (w cenach bieżących o 7,5% rocznie i o 5,4% rocznie w cenach porównywalnych) i był on wynikiem przede wszystkim rosnącej produkcji sprzedanej (o 5,2% rocznie), która dokonała się w warunkach niewielkiego spadku zatrudnienia (o 0,2% rocznie).
2. Poprawa wydajności pracy jaka dokonała się w przemyśle spożywczym w Polsce była jedną z najwyższych wśród krajów UE-27. W 2012 roku produktywność pracy w polskim przemyśle spożywczym wyniosła 129,6 tys. euro na zatrudnionego, co odpowiadało 45,7% przeciętnej wydajności pracy w UE-15. Oznacza to, że w tym czasie zmniejszył się dystans dzielący Polskę i najbardziej rozwinięte kraje UE tylko o około 15 p.p. Korzystniej kraj nasz wypadł, gdy wydajność pracy i jej zmiany policzono w cenach porównywalnych – było to około 10% mniej niż w UE-27 i o około 18% niż w UE-15.
3. Wzrost wydajności pracy w przemyśle spożywczym w latach 2003-2012 był zjawiskiem powszechnym we wszystkich krajach UE, przy czym jego przeciętne tempo wzrostu w krajach UE-12 było wyższe niż w UE-15. Branżami o najwyższej wydajności pracy były działy o dużej koncentracji produkcji i wysokim stopniu automatyzacji procesów produkcyjnych, tj. przemysł olejarski, paszowy oraz cukrowniczy. Na przeciwległym biegunie była branża piekarska.

Literatura

- Gołaś Z. 2010: *Czynniki kształtujące wydajność pracy w przedsiębiorstwach przemysłu spożywczego*, Zag. Ekon. Rol., nr 4, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Juchniewicz M., Urban R. 2012: *Ocena wpływu produktywności i efektywności na pozycje konkurencyjne przemysłu spożywczego*, [w:] I. Szczepaniak (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (2)*, PW 2011-2014, nr 40, 138-139, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Judzińska A. 2011, *Zatrudnienie i wynagrodzenia w przemyśle spożywczym*, [w:] R. Mroczek (red.), *Procesy dostosowawcze polskiego przemysłu spożywczego do zmieniającego się otoczenia rynkowego (1)*, PW 2011-2014 nr 4, 46-51, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Mroczek R. 2011: *Wydajność pracy w polskim przemyśle spożywczym*, [w:] R. Mroczek (red.), *Procesy dostosowawcze polskiego przemysłu spożywczego do zmieniającego się otoczenia rynkowego (1)*, IERiGŻ-PIB, Warszawa, PW 2011-2014, nr 4, 33.
- Urban R., Staszczak A. 2004: *Porównanie stanu i konkurencyjności przemysłu spożywczego Polski, Unii Europejskiej i Niemiec*, [w:] R. Urban (red.), *Przemiany przemysłu spożywczego w latach 1988-2003*, Studia i Monografie, nr 121, 193-194, IERiGŻ, Warszawa.
- www.eurostat.

Summary

Improving labor productivity in the Polish food industry which occurred in the years 2003-2012 was widespread and affect all sectors of the food industry, although the pace of these changes was different. The growth rate of labor productivity in the Polish food industry belonged to one of the highest among the countries of the Commonwealth, particularly in relation to the most developed countries, ie. the EU-15. This means that gradually reduce the gap separating us in this area, and thus become more competitive.

Adres do korespondencji
dr inż. Mroczek Robert
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB
00-950 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20
tel. (22) 505 44 15
e-mail: mroczek@ierigz.waw.pl